

Monumentnummer*: 526709

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 30 september 2002
Kadaster deel/nr 82911/75

Woonplaats*	Gemeente*			Provincie*			
Amsterdam	Amsterdam			Noord-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Borssenburgplein	1 A	A		1078 TW	Amsterdam		
Borssenburgplein	3 A	A		1078 TW	Amsterdam		
Amstelkade	13			1078 AB	Amsterdam		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Amsterdam	V				5440		

Omschrijving**

Inleiding

ONDERSTATION van het GEB in 1924 gebouwd naar een ontwerp van de Dienst Publieke Werken in zakelijk-expressionistische trant. Het onderstation is vrij gelegen met de representatief behandelde gevels op het zuidelijk gelegen plein en aan het noordelijk gelegen Amstelkanaal. Het utiliteitsbouwwerk is door de decoratieve vormgeving, zowel stedenbouwkundig als architectonisch een sterk beeldbepalend element. Het Borssenburgplein is een onderdeel van het door H.P. Berlage ontwikkelde Plan Zuid.

Omschrijving

Op een samengestelde plattegrond in gele baksteen in Vlaams verband opgetrokken onderstation met één en twee bouwlagen (op de noordoostelijke hoek) onder platte en zaagtanddaken. Alle gevels zijn asymmetrisch en opgebouwd uit rechthoekige elementen. Langs de plint lopen zwart geglazuurde tegels. Accenten als de behakte verticale banden en onderdorpels, dakranden en de blokken van de vensters aan de dakranden zijn van zwart geschilderde hardsteen. De luifels zijn van gewapend beton. De installatiekanalen op het dak, zowel de gemetselde als de zinken, zijn in het ontwerp ingepast. De zeven traveeën tellende gevel aan de Amstelkade heeft rechts een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

terugliggend éénlaags deel met daarin dubbele stalen ingangsdeuren. Haaks hierop in de overgang naar het tweelaagse uitspringende gedeelte zijn overhoekse vensters onder betonnen luifels geplaatst. Het bovenlicht op de begane grond heeft op de hoek een hardstenen bol op een blok. Het venster op de verdieping is minder verder doorgetrokken dan dat op de begane grond. Beide vensters hebben een roedeverdeling met verspringende horizontale roeden. De licht overkragende verdieping, op een behakte hardstenen rand heeft twee smalle verticale lichtsleuven, gekoppeld door een doorlopende lekdorpel. Aan de bovenzijde bevinden zich hardstenen koppen. De oostelijke gevel heeft vier paar hoge, stalen deuren met net als de andere stalen deuren, gevlochte sierroosters, onder een overhoekse luifel. Onder de luifel, op de hoek en geheel links bevinden zich reliëfstenen met tekst. In het hoger opgetrokken deel bevindt zich een klein venster. Op de overgang naar het éénlaagse gedeelte is een hardstenen blok aangebracht. De lage aanbouw ter linker zijde heeft onder de overhoekse luifel een stalen deur en daarnaast een vierkant venster met een stalen klep.

De zuidgevel heeft in de lage, uitspringende aanbouw een deur en een op de hoek hoger opgetrokken hardstenen dakrand. In het teruggelegen deel bevinden zich onder de overhoekse luifel een enkele en een paar dubbele stalen deuren. Hierboven bevinden zich drie kleine, vierkante vensters met stenen onderdorpels en hardstenen blokken als beëindiging. Op het dak is een ventilatie-opbouw met vlakke natuurstenen platen, waartussen bollen, op een bakstenen onderbouw.

De westelijke zijgevel heeft een paar stalen deuren onder de luifel met daarboven twee vensters als aan de pleinzijde. De ingesneden rechterhoek heeft onder een hardstenen plat blok. De drie grote, vierkante stalen kozijnen hebben een meerruits roedeverdeling in staal.

Waardering

Het uit 1924 daterende onderstation is van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische en industrieel-archeologische waarde als gaaf en representatief voorbeeld van een vroeg twintigste eeuws nutsgebouw in de trant van de Amsterdamse School en wegens de historisch-functionele relatie met de zich uitbreidende gemeentelijke electriciteitsvoorziening. Het onderstation heeft ensemblewaarde als beeldondersteunend bouwwerk binnen Plan Zuid van Berlage.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument